

у кладовище наперед заданих моделей, позбавлених життя, інтенції до розвитку та перевтілення.

Значною мірою, як здається, це можна пояснити й намаганням з усіх сил підірвати історію культури України до загальної канви історії світової (насправді – європейської) культури. У підсумку спостерігаємо штучне прив'язування явищ національної культури до “обов'язкових” культурно-історичних епох, що, по суті, невинуватиме для аналізу будь-якого, не тільки українського, локального феномену. Окрім того втрачається відчуття цілісності української культури; стає неможливим простежити той стрижень, який становить її основу і допомагає зберегти й пронести крізь віки – аж донині власну ідентичність; виявити канву, крізь яку просіювались усі впливи та запозичення, перш ніж бути адаптованими та імплікованими у власну культурну традицію. Врешті, втрачається відчуття того, як зароджувалась і формувалась українська нація, як усталювався її історичний генеалогічний міф, визначалась територія, канонізувались (іноді до містифікації) власні герої, усталювалась мова, звичаї та традиції, – словом, яким був шлях поступового самоусвідомлення, самоідентифікації нації.

Видається, що більш продуктивним є підхід, коли історія вітчизняної культури виділяється таки в окремих, нехай і досить стислих, блоках наприкінці загального курсу з історії культури, що дає змогу уникнути цих вад. Цілісна картина світу, покладена в основу ціннісних орієнтацій та світорозуміння наших предків, отримала б, як здається, власну внутрішню динаміку, здатність до саморозвитку, а значить і до найвищого рівня самоусвідомлення – рефлексії над собою, над власною історією та культурою.

Список використаних джерел

1. Вебер М. Критические исследования в области логики наук о культуре // Культурология. XX век. (Антология). – М., 1995.
2. Дильтей В. Типы мировоззрения и обнаружение их в метафизических системах // Культурология. XX век. (Антология). – М., 1995.
3. Кронер Р. Самоосуществление духа. Прологомены к философии культуры // Культурология. XX век. (Антология). – М., 1995.

References

1. Weber M. Kriticheskie issledovanija v oblasti logiki nauk o kul'turologija. XX vek. (Antologija). – M., 1995.
2. Dilthey W. Tipy mirovozzrenija i obnaruzenie ih v metafizicheskikh sistemah // Kul'turologija. XX vek. (Antologija). – M., 1995.
3. Kroner R. Samoosushhestvlenie duha. Prolegomeny k filosofii kul'tury // Kul'turologija. XX vek. (Antologija). – M., 1995.

Dovha L.M., Doctor of Philosophy, Senior Researcher, Acting Professor of the department of history and theory of culture National Music Academy of Ukraine by Tchaikovsky (Ukraine, Kiev), larysa.dovga@gmail.com

Methodological problems in the teaching of the “History of world and native culture”

The article is devoted to coverage of the methodological problems that arise when teaching the course “History of world and native culture”. The main points are worth paying attention – is the content of the concept of “cultural history” as an academic discipline, the principles of periodization, possible approaches to the selection of material and organic ways including cultural history of Ukraine in the fabric of the general course of the history of world culture. Productive way of presentation of cultural history can be a reflection that enables you to understand the individual as part of the whole, and the whole – through division and mastering individual and partial. In contrast to the strict scientific knowledge that separates the sphere of culture (not only chronologically, but also typologically), reflection allows master phenomena that are at risk of various fields. Inscribe history of national culture in general fabric of human culture should provide it in a separate, albeit quite short, block the end of the general course of cultural history.

Keywords: history of world culture, native culture history, culture, art, reflection.

Довга Л. М., доктор философских наук, старший научный сотрудник, и.о. проф. кафедры истории и теории культуры, Национальная музыкальная академия им. П. И. Чайковского (Украина, Киев), larysa.dovga@gmail.com

Методологические проблемы преподавания “Истории мировой и отечественной культуры”

Освещены методологические проблемы, возникающие при преподавании курса “История мировой и отечественной культуры”. Основными моментами, на которые стоит обращать внимание – это содержание самого понятия “история культуры” как учебной дисциплины, принципы периодизации, возможные подходы к отбору материала и пути органического включения истории культуры Украины в канву общего курса по истории мировой культуры. Продуктивным путем изложения истории культуры может стать рефлексия, что позволит понять отдельное как часть целого, а целое – через членения и овладения отдельным и частичным. В отличие от строгого научного знания, которое разграничивает сферы культуры (не только хронологически, но и типологически), рефлексия позволяет овладеть явлениями, находящимися на грани разных сфер. Вписывая историю отечественной культуры в канву общей культуры человечества, стоит выделять ее в отдельный, пусть и довольно короткий, блок в конце общего курса по истории культуры.

Ключевые слова: история мировой культуры, история отечественной культуры, культура, искусство, рефлексия.

* * *

УДК 378.09

Кісіль М. В.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (Україна, Івано-Франківськ), kisilmv@gmail.com

Визначення поняття забезпечення якості вищої освіти

Розглядається проблема якості вищої освіти. Запропоновано власне узагальнене визначення поняття забезпечення якості вищої освіти (ЗЯВО). Подано довідкову інформацію з проблеми: дослідники проблеми; умови, рівні та інструменти реалізації ЗЯВО; історія питання; нормативні документи, вітчизняна структура ЗЯВО згідно з новим законом “Про вищу освіту”; європейський освітній контекст ключових завдань ЗЯВО; ЗЯВО як центр Болонського процесу; принципи європейських стандартів і рекомендацій; державно-громадська система ЗЯВО США та її провідний механізм – акредитація.

Ключові слова: якість освіти, забезпечення якості, культура якості.

У науковому дискурсі з проблеми “якість вищої освіти” існує чимало дискусійного, не до кінця узгодженого, такого, що потребує подальшого дослідження. Це, зокрема, стосується і самої основи цього дискурсу – її категорійно-понятійного апарату. Зміна контексту освітньої політики, вироблення нового бачення та формулювання стратегій розвитку часто призводить до трансформації змісту ключових понять, що у свою чергу може розмивати загальну картину проблеми, призводити до труднощів у гармонізації результатів досліджень.

Проблема забезпечення якості вищої освіти (далі – ЗЯВО) вже довгий час залишається актуальною не лише в Україні, а й у цілому світі. Цьому сприяє в першу чергу жорстка конкуренція економік як окремих країн, так і цілих континентів, а також гостра глобальна криза вищої освіти, пошук нових форм останньої та багато іншого.

Суспільне усвідомлення потреби невідкладного реформування вищої освіти України невід’ємне від розуміння кінцевої мети – покращення якості вищої освіти, виведення її у ряд провідних європейських та

світових систем. Проблема ЗЯВО сьогодні занадто актуальна і “жива”, щоб залишатись чисто теоретичною, вона потребує філософського осмислення у єдності теоретичного й практичного, з урахуванням також і перманентного відчуття перехідної ситуації, неможливості опертя на вже усталене, напрацьоване. Останнє можливе лише з точки зору запозичення чужого досвіду, переосмислення і апробації.

Дослідження та розв’язання проблем ЗЯВО має міцне науково-теоретичне підґрунтя. Проблеми якості освіти досліджують такі вітчизняні науковці, як В. П. Андрущенко, М. В. Артамонова, І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, В. Г. Вікторов, Т. Б. Волобуєва, В. В. Гапон, Є. А. Горбунов, Г. А. Дмитренко, С. В. Заєць, М. М. Карпенко, О. М. Касьянова, К. В. Корсак, В. Г. Кремень, М. В. Ларіонова, С. М. Лаптев, К. М. Левківський, В. І. Луговий, В. С. Лутай, Т. О. Лукіна, І. П. Маноха, Л. М. Мицик, С. М. Ніколаєнко, В. О. Огнев’юк, К. В. Павленко, Р. М. Постоловський, М. Ф. Степко, Г. І. Хімичева, Є. М. Хриков, С. О. Шевченко, В. Шинкарук, О. О. Якименко.

За кордоном ЗЯВО є предметом дослідження значної кількості науковців, серед яких Філіп Альтбах (США), Рональд Барнет (Велика Британія), Роберт Бреннан (США), Рут Вільямс (Нова Зеландія), Дон Вестергейден (Німеччина), Діана Грін (Велика Британія), Л. О. Громова (Росія), Майкл Джекобсон (Австралія), В. О. Качалов (Росія), Ян Магрідж (США), Джеймс Макнамара (США), Кшиштоф Павловський (Польща), Едвард Салліс (Велика Британія), Пітер Скотт (Велика Британія), О. І. Субетто (Росія), Бйорн Стенсакер (Норвегія), В. В. Тимченко (Росія), Лі Харві (Велика Британія), Н. В. Щипачова (Росія) і б.ін.

Мета статті – запропонувати власне узагальнене визначення поняття ЗЯВО, надати довідкову інформацію та окреслити деякі актуальні проблеми.

Узагальнюючи цілу низку сучасних публікацій науковців та практиків, пропонуємо наступне визначення ключового поняття нашої статті. Забезпечення якості вищої освіти (англ. Quality Assurance in Higher Education) – система, засоби та механізми (розроблені й впроваджені на внутрішньому й зовнішньому рівнях) для забезпечення гарантії того, що якість середовища, процесів і результатів у вищому навчальному закладі відповідають стандартам, узгодженим державним, суспільним й особистим інтересам, постійно аналізуються і безперервно вдосконалюються.

Проблема ЗЯВО є складною і суперечливою через розгалуженість системи вищої освіти, відсутність єдиних параметрів організації освітнього процесу в різних типах вищих навчальних закладів, узгодженого підходу до визначення узагальнених критеріїв та механізмів оцінки якості роботи вищого навчального закладу, орієнтацію на застарілі принципи управління персоналом, навчально-виховним процесом та інші аспекти діяльності ВНЗ.

Основними умовами ЗЯВО є цілі і зміст освіти; інтелектуальний потенціал студентів; рівень професійної компетентності викладацького складу й організації їх діяльності; стан матеріально-технічної та науково-інформаційної бази процесу навчання. *Рівнями реалізації* ЗЯВО є внутрішній (інституційний) і

зовнішній (регіональний, національний та міжнародний). Основними поширеними *інструментами реалізації* ЗЯВО є ліцензування, акредитація, експертиза.

Належне функціонування системи ЗЯВО сьогодні є необхідною умовою ефективного виконання вищою освітою завдань забезпечення фундаментальної, наукової, професійної та практичної підготовки, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації. Якісна освіта розглядається світовим співтовариством як інструмент соціальної та культурної злагоди й економічного зростання.

Історію питання ЗЯВО переважно пов’язують із серединою 1980-х років, коли у світі зросло зацікавлення проблемами якості освіти. У 1983 році у США було опубліковано огляд “Нація в небезпеці: необхідність освітньої реформи” [1], в якому йшлося про гострі проблеми в системі американської освіти. У 1985 році Державний комітет зі шкільної реформи Японії оприлюднив доповідь з критикою системи освіти за її одноманітність, брак гнучкості в навчальних програмах і відсутність індивідуального підходу в навчанні. У 1989 році було отримано шокуючі результати порівняльного дослідження рівня знань з математики і природознавства школярів старших класів з Великобританії, Ірландії, Іспанії, Канади, Кореї та США. Виявилось, що найвищі показники мають корейські учні, значно відстають від них школярі з європейських країн, а учні з США займають у цьому списку останнє місце. Ці та низка інших публікацій у різних країнах акцентували увагу громадськості, вчених на необхідності істотних змін в національних системах освіти.

В Україні й світі питання ЗЯВО особливо актуалізувалось через кризові явища в системі вищої освіти, що проявились на тлі стрімкого та невпинного поширення науково-технічного прогресу і процесів глобалізації. Небачене раніше зростання сектору вищої освіти по всьому світу, надання нового виду освітніх послуг, конкуренція між державними і приватними вищими навчальними закладами, поява транскордонних університетів і потужних організацій з дистанційної освіти – все це призвело і до таких негативних явищ, як збільшення випадків академічного шахрайства, видання фіктивних дипломів, підробка різноманітних даних і т.д. Таким чином сформувався попит на надійні організації, що спроможні встановити довіру в питанні ЗЯВО і використанні таких механізмів, які б сприяли постійному контролю і удосконаленню.

Серед численних **нормативних документів**, спрямованих на ЗЯВО в Україні, можна виокремити Постанову Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 р. №1312 “Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти”, наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2007 р. №612 “Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року”.

Згідно з Національною доктриною розвитку освіти (2002 рік) “якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту. На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави. Висока якість освіти передбачає взаємозв'язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики. Якість освіти визначається на основі державних стандартів освіти та оцінки громадськістю освітніх послуг. Держава постійно здійснює моніторинг якості освіти, забезпечує його прозорість, сприяє розвитку громадського контролю” [2].

У Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” (2010 рік) у контексті ЗЯВО наголошується на необхідності “розроблення національної системи оцінювання якості освіти; створення незалежних кваліфікаційних центрів, у т.ч. для підтвердження кваліфікації в європейській системі стандартів; стимулювання створення незалежних національних рейтингів шкіл, ПТУ, ВНЗ” [3].

У 2011 році з метою стимулювання діяльності ВНЗ щодо забезпечення якості вищої освіти та науки на інституційному, регіональному, національному та міжнародному рівнях Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України затвердило Положення про національну систему рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів.

Наказом МОНмолодьспорту від 13.06.2012 №689 затверджено Державні вимоги до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу. Такі вимоги до акредитації є критеріями, що визначають мінімальні нормативи забезпечення навчальних закладів науково–педагогічними та педагогічними кадрами, матеріально–технічною, навчально–методичною, інформаційною базою, якісні характеристики надання освітніх послуг, вимоги до освітньої і наукової діяльності ВНЗ, дотримання яких є обов'язковим для прийняття рішення про акредитацію напряму підготовки, спеціальності, вищого навчального закладу.

Згідно з новим законом “Про вищу освіту”, прийнятим у липні 2014 року, система ЗЯВО, що існує в Україні, включає в себе:

- 1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);
- 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;
- 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Попереду – імплементація положень Закону, послідовна і системна праця всіх учасників навчально–виховного процесу, широких громадських кіл, суспільства загалом заради утвердження нової якості вітчизняної вищої освіти, творення культури якості. “Якщо вища школа України скористається концептуальними рекомендаціями щодо розуміння

якості вищої освіти та системи її забезпечення, то ми зможемо перейти на цілковито новий рівень – створити культуру якості, яка об'єднає студентів, викладачів, роботодавців, державних службовців, освітніх експертів, освітянські громадянські організації, місцеву громаду тощо в середовище, якому залежить на якості вищої освіти як головній передумові стрімкого соціального та економічного розвитку нашої країни”, – слушно зауважує Тарас Добко [4].

У Європейському освітньому просторі ЗЯВО є невід'ємним елементом у гармонійному поєднанні процесів набуття знань (навчання), відкриття і створення нових знань (дослідження), передавання знань (викладання), сприяння якості знань (забезпечення якості освіти), використання знань (навички і робочі місця). ЗЯВО є однією з головних умов створення середовища довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності й привабливості вищої освіти і базується на Європейських стандартах і рекомендаціях (ESG), що складаються з трьох частин. Останні пропонують три групи стандартів: внутрішнього забезпечення якості у ВНЗ; зовнішнього ЗЯВО; забезпечення якості в діяльності агенцій із зовнішнього забезпечення якості.

Відповідно до принципу інституційної автономії, основна відповідальність за ЗЯВО лежить на кожному закладі, і це становить основу для справжньої підзвітності академічної системи в межах національної системи забезпечення якості. Тому стандарти і рекомендації спрямовані на знаходження необхідного балансу між розвитком внутрішньої культури дотримання якості і тією роллю, яку можуть відігравати процедури зовнішнього забезпечення якості.

Європейська практика ЗЯВО йде шляхом створення спеціалізованих акредитаційних агенцій – громадських організацій, що займаються розробкою інструментарію й методик оцінки якості, а також здійснюють перевірки якості освіти. У компетенцію цих агенцій входить також відбір і навчання експертів, що проводять перевірки, а також періодична публікація матеріалів перевірок, аналіз результатів діяльності, проблем і перспектив систем якості у сфері освіти. Незалежність акредитації полягає в тому, що вона здійснюється незалежними організаціями, тобто такими, які не є породженням інтересів сторін.

Європейська система ЗЯВО нині реалізується на трьох рівнях: рівні кожного ВНЗ, на рівні держави та на міждержавному рівні, зокрема серед тих держав європейської спільноти, які є учасниками Болонського процесу.

На європейському просторі відсутня єдина система ЗЯВО і тому в кожній країні існують свої особливості у підходах до забезпечення й оцінки якості вищої освіти.

Так, наприклад, у Німеччині немає єдиного державного органу із забезпечення якості, а на регіональному рівні функціонують агентства, на федеральному і міжнародному – мережі й об'єднання. Ядром ЗЯВО у цій країні є експертиза, що має пріоритетом контроль над процесом навчання і включає три рівні: самодослідження ВНЗ, зовнішню оцінку, впровадження в практику заходів за результатами перевірки. Поширеною формою оцінки є опитування студентів, які ініційовані викладачами і найчастіше

проводяться в межах факультетів. Процедура акредитації є вторинною по відношенню до експертизи і здійснюється на основі її результатів.

Відмінною рисою сучасної британської системи ЗЯВО є різноманіття спеціалізованих агентств–посередників, залучених до процедури моніторингу і контролю. Агентство із забезпечення якості відповідає за оцінку якості курсів навчання, Агентство із статистики вищої школи – за збір статистичних даних, Аналітичний інститут вищої школи виконує дослідження на замовлення уряду. Контролюючі функції віддані Королівській інспекції. Крім своїх безпосередніх функцій вивчення, координації та оцінки діяльності ВНЗ, спеціалізовані агентства виконують стратегічні завдання, визначені Департаментом освіти – зокрема, реалізують політику зближення двох сегментів системи вищої освіти: університетського та неуніверситетського.

Загалом європейська система ЗЯВО сьогодні вирішує такі *ключові завдання*: сприяння забезпеченню освітніх установ необхідними ресурсами (кадровими, фінансовими, матеріальними, інформаційними, науковими, навчально–методичними тощо); організація навчального процесу, адекватного сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти; контроль за освітньою діяльністю вищих навчальних закладів та якістю підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ВНЗ, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

ЗЯВО є центром Болонського процесу. З метою формування системи ЗЯВО у Болонському процесі міністри країн–учасниць у Берлінському комюніке від 19 вересня 2003 року доручили Європейській асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) через її членів у співпраці з Європейською Асоціацією університетів (EUA), Європейською Асоціацією вищих навчальних закладів, що не є університетами (EURASHE), та Європейським студентським міжнародним бюро (ESIB), які утворили групу E4, розробити узгоджені стандарти, процедури та рекомендації із забезпечення якості. Розроблені стандарти і рекомендації – European quality assurance standards and guidelines (ESG) – були схвалені на конференції в Бергені 2005 року і стали визначальними для сучасної європейської системи ЗЯВО.

Європейські стандарти і рекомендації (ESG) ґрунтуються на таких *принципах*: зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства в цілому у високій якості вищої освіти; ключова важливість автономії закладів і відповідальність ВНЗ за якість освіти та її гарантування; урахування інтересів суспільства щодо гарантування якості та забезпечення дотримання стандартів вищої освіти; постійне удосконалення та покращення навчальних програм; оптимізація структури інституцій, які реалізують навчальні програми, та підвищення ефективності їх діяльності; прозорість зовнішньої експертизи щодо оцінювання якості освіти; удосконалення систем оцінювання якості вищої освіти; удосконалення системи звітності ВНЗ та її прозорість, що включає звітність щодо інвестування в освіту державних та приватних коштів; гарантування якості з огляду на її відповідність умовам результативності; можливість

ВНЗ підтверджувати якість освіти як в середині країни, так і за її кордоном; використовувати методи оцінювання не повинні стримувати розвиток освіти та її інноваційність.

Заключним етапом формування європейської системи ЗЯВО можна вважати створення 4 березня 2008 р. у Брюсселі Європейського реєстру забезпечення якості (European Register of Quality Assurance, EQAR), засновником якого стала група E4. Мета діяльності EQAR полягає у забезпеченні прозорості і доступної інформації про надійні європейські агенції із забезпечення якості освіти, а також сприяння мобільності студентів та підвищення довіри до вищих навчальних закладів.

У США функціонує державно–громадська система ЗЯВО, провідним механізмом якої виступає акредитація. Специфікою акредитації в США є її добровільний характер, а також незалежність акредитаційних агенцій від уряду. Федеральний департамент освіти лише номінально бере участь у цьому процесі, оприлюднюючи список національних акредитаційних агенцій, уповноважених оцінювати якість академічних програм та закладів.

Досить ефективною є система щорічної оцінки роботи викладачів ВНЗ, яка охоплює викладання, науково–дослідну, організаційну і громадську діяльність. Оцінка якості роботи викладача включає його самооцінку, оцінку колег, студентів, завідувача кафедри. Результати щорічної оцінки враховуються при вирішенні питань продовження контракту викладача з університетом, його службового підвищення, присудження вчених звань, а також матеріального стимулювання.

Повертаючись до України, зазначимо, що коріння вітчизняної “системи забезпечення якості сягають радянського минулого, коли контроль над якістю освіти здійснювали адміністративно–командними методами. Це логічно, тому що споживачем освітніх послуг у тій системі була держава. Відтак в українській системі освіти логічно побудовані ті елементи, які були створені за умов адміністративного управління (за радянських часів), тобто формальні процеси і процедури.

Натомість європейська система освіти формувалася в умовах природного вибору, коли вимоги до якості освіти висували безпосередньо споживачі освітніх послуг – працедавці, студенти та ін.” [5, с. 545].

Запропоноване визначення ЗЯВО є узагальненим емким вираженням ключових складових цього поняття. Проте реальне наповнення змістом, проникнення до самої суті ЗЯВО учасниками навчально–виховного процесу залежатиме від культури якості, яку потрібно формувати не один рік. Можна з упевненістю стверджувати про необхідність подальшого осмислення проблем культури якості, “забезпечення гарантії”. У свідомості українця поняття гарантування поки що дуже слабо входить до сфери, пов’язаної з якістю освіти. Тут переважає мислення в категоріях *дотримання, виконання, навіть забезпечення чогось*, але не *гарантування (забезпечення гарантії)*.

Список використаних джерел

1. A Nation At Risk: The Imperative For Educational Reform [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teachertenture.procon.org/sourcefiles/a-nation-at-risk-tenure-april-1983.pdf>

2. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 “Про Національну доктрину розвитку освіти” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

3. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf

4. TRUST: нова стратегія забезпечення якості вищої освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ucu.edu.ua/news/17325/>

5. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. / За ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тіхонена. – Львів: Видавництво “Компанія “Манускрипт””, 2014. – 572 с.

References

1. A Nation At Risk: The Imperative For Educational Reform [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://teachertenture.procon.org/sourcefiles/a-nation-at-risk-tenture-april-1983.pdf>

2. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 17 kvitnia 2002 roku N 347/2002 “Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity” [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

3. Prohrama ekonomichnyh reform Ukrainy na 2010–2014 rr. “Zamozhne suspilstvo, rjnkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava” [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf

4. TRUST: nova stratehiia zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ucu.edu.ua/news/17325/>

5. Imperativ yakosti: vchymosia tsynuvaty i otsyniuvaty vyshchu osvitu: navch. posib. / Za red. T. Dobka, M. Holovianko, O. Kaikovoï, V. Terziiana, T. Tiionena. – Lviv: Vydavnytstvo “Kompaniia “Manuskrypt””, 2014. – 572 s.

Kysil M.V., Ph.D., associate professor, assistant professor of public administration and local self-government, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine, Ivano-Frankivsk), kisilmv@gmail.com

The definition of quality in higher education

The problem of quality in higher education is analyzed. Suggested is my own generalized definition of quality assurance in higher education (QAHE). The following background information on the problem is given: the researchers of the problem; conditions, levels and tools for implementation of QAHE; history of the problem; regulations, the domestic structure of QAHE under the new law on higher education; European educational context of QAHE key objectives; QAHE as the center of the Bologna Process; principles of European Standards and Guidelines; QAHE in the United States and its driving mechanism – accreditation.

Keywords: quality of education, quality assurance, culture of quality.

Кисиль Н. В., кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры государственного управления и местного самоуправления, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (Украина, Ивано-Франковск), kisilmv@gmail.com

Определение понятия качества высшего образования

Рассматривается проблема качества высшего образования. Предложено собственное обобщенное определение понятия обеспечения качества высшего образования (ОКВО). Подано справочную информацию по проблеме: исследователи проблемы; условия, уровни и инструменты реализации ОКВО; история вопроса; нормативные документы, отечественная структура ОКВО согласно новому закону “О высшем образовании”; европейский образовательный контекст ключевых задач ОКВО; ОКВО как центр Болонского процесса; принципы европейских стандартов и рекомендаций; государственно-общественная система ОКВО США и ее ведущий механизм – аккредитация.

Ключевые слова: качество образования, обеспечение качества, культура качества.

* * *

УДК 1(09)

Пашаева А.
докторант–выпускник, Тегеранский Университет,
pashayeva.ph@mail.ru

ЕДИНСТВО ПРИРОДЫ БОГА И СУЩНОСТИ И ДОКАЗАТЕЛЬСТВА ЭТОГО В ФИЛОСОФИИ СПИНОЗЫ

Основным источником темы статьи является исследование понятия сущности. В статье проанализированы аргументы Спинозы, приведенные им для того, чтобы доказать единство природы и сущности в результате их слияния, а также существование Бога. Спиноза, опираясь на аргументы, приводимые им для доказательства существования Бога, доказал существование абсолютной субстанции по необходимости.

Ключевые слова: Бог, субстанция, сущность, единство сущности, природа.

(статья друкється мовою оригіналу)

При анализе западной философии мы видим, что во все времена наряду с верой в Бога – творца вселенной, выдвигались различные идеи, призванные доказать его существование. Эти верования возникли как некое проявление сущности людей, так и результат чтения научных трудов и исследований. Примером тому служит установление в сознании людей древнегреческой идеи многобожия и аналогичных мыслей, легендарного мировоззрения. Боги, в которых верили греки, не существовали вне человеческого мира или же до него. По их мнению, деление существующего мира на материальный и нематериальный мир не имеет смысла и даже ими определялись места обитания богов. В подобных религиозных условиях каждому Богу отводилась своя роль; какая-либо книга или священный текст, книги, опирающиеся на религию, или особая вещь не имели значения. Связь людей с Богами управлялась по системе, которая основывалась на нравственные и особые деяния. Боги этой религии представлялись в человеческом образе и их нравственные качества особенно не отличались от нравственных качеств людей. Боги обитали на небесах, люди же – на земле, к тому же у них были свои общественные потребности.

Как и в восточном мире, в древнегреческой религии особенностям материальных и нематериальных существ и вопросам взаимоотношений между ними внимание не уделялось, и природа воспринималась естественно. Однако с прохождением веков подобные верования сменялись другими идеями и становились практически основным источником исследования западных философов. Эти философы не то, что не признавали идею многобожия, но и для доказательства единства существа Божьего приводили обширные и неопровержимые доказательства. Одним из таких философов был *Баруч Бенедикт Спиноза*, живший в 17 веке.

Несмотря на различные взгляды философов об *абсолютной субстанции* (absolute existence), из западных философов лишь Спиноза, уделив особое внимание этому вопросу, тщательно его проанализировал. Говорить об этом дают основание его логичные доказательства, связанные с существованием Бога или Сущности. Однако следует учесть, что согласно теории Спинозы, хотя слова Бог и Сущность различны по звучанию, по значению они равны. Под словом Бог подразумевается сущность, под словом же Сущность – существо Бога или его природа. Здесь под